

H. LIVREA, **Pamprepius. Carmina.** Bibliotheca Scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana. Leipzig 1979. Σελ. XI+82.

Εἰς τὴν γνωστὴν καὶ καθιερωμένην σειρὰν ἐκδόσεων τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἐκδίδεται ἀπὸ τὸν Καθηγητὴν τῆς Κλασσικῆς Φιλολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ρώμης Enrico Livrea ἕνας συγγραφεὺς τῆς πρωΐμου βυζαντινῆς περιόδου (5ου αἰ.) ποῦ δὲν φημίζεται καὶ τόσο διὰ τὴν λογοτεχνικὴν του ἀξίαν, ἀφοῦ τὰ ὀλίγα ἀποσπάσματα ποῦ ἐσώθησαν εἴτε εἰς παπύρους εἴτε εἰς παρενθετικὰς μνείας βυζαντινῶν λογίων δὲν ἀφήνουν περιθώρια πρὸς ἀκριβῆ καὶ ὑπεύθυνον ἀξιολόγησιν τοῦ ἔργου του. Πρόκειται διὰ τὸν Παμπρέπιον—ὁ τίτλος εἰς τὸ ἐσώφυλλον τοῦ βιβλίου εἶναι: Pamprepii Panopolitani Carmina (P. Gr. Vindob. 29788 A-C)—ἕνα μέρος ἀπὸ τὴν ποίησιν τοῦ ὁποίου ἐσώθη εἰς φύλλα παπυρίνου κώδικος, ὁ ἁποῦς χρονολογεῖται εἰς τὸν 6ον αἰ. μ.Χ.

Ὁ Παμπρέπιος ἦτο ποιητὴς ἐπικός. Ἐγενήθη εἰς τὴν Πανόπολιν τῆς Αἰγύπτου, ἀλλ' ἢ δραστηριότης του ἐξεδηλώθη ἐκτὸς Αἰγύπτου. Συγκεκριμένως ἐπεσκέφθη τὰς Ἀθήνας, ὅπου διέπρεψε στὰ γράμματα μὲ τὴν καθοδήγησιν τοῦ διδασκάλου του Πρόκλου. Ἡ ἀκμὴ του συμπίπτει μὲ τὴν βασιλείαν τοῦ Ζήνωνος (474—491). Ἡ προσήλωσις του στὴν ἀρχαία θρησκεία, εἰς μίαν ἐποχὴν ὅπου τὸ βυζαντινὸν κράτος δὲν εἶχε ἀκόμη ἐπιτύχει τὴν θρησκευτικὴν του ἐνότητα, προεκάλεσε ἀντιδράσεις μὲ ἀποτέλεσμα νὰ κατηγορηθῆ διὰ *μα γ γ α ν εἰ α ν* καὶ *μ α ν τ εἰ α ν*. Ἡναγκάσθη τότε νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Πέργαμον. Τότε ὁ Ἴλλος, διοικητὴς τῆς Ἰσαυρίας, ἐκάλεσε κοντὰ του τὸν Παμπρέπιον, τὸν ἔκαμε σύμβουλόν του, διότι κοντὰ στ' ἄλλα διεκρίνετο ὁ Παμπρέπιος διὰ τὴν πολιτικὴν του σύνεσιν καὶ τὰς διοικητικὰς του γνώσεις, καὶ τὸν προώθησεν εἰς ὑψηλὰ ἰξιώματα. Μετὰ τὸ ἄτυχο τέλος τοῦ Ἴλλου ὁ Παμπρέπιος κατηγορήθη ὡς προδότης καὶ ἀπεκεφαλίσθη εἰς ἡλικίαν 44 ἐτῶν. Κατὰ τὴν πληροφορίαν τοῦ Ἡσυχίου ὁ Παμπρέπιος ἔγραψεν *ἐ τ υ μ ο λ ο γ ι ῶ ν ἀ π ὀ δ ο σ ι ν* καὶ *Ἰ σ α υ ρ ι κ ἄ κ α τ α λ ο γ ἄ δ η ν*. Ἐξ ἄλλου εἶναι γνωστὸν πὼς κατέγινε μὲ τὴν φιλοσοφίαν, γραμματικὴν καὶ τὰ ὠροσκόπια.

Ἡ ἐκδοσις τοῦ Livrea ἀνηγγέλθη ἀπὸ τὸν ἴδιο στὸ XV διεθνὲς συνέδριον πατυρολόγων εἰς τὰς Βρυξέλλας τὸ 1978, περιλαμβάνει δὲ τ' ἀποσπάσματα τῶν ποιημάτων τοῦ Παμπρεπίου, ὅπως διεσώθησαν στὸν παπύρινον κώδικα. Εἰς τὰς ἀριστεράς (ἀρτίας) σελίδας τοῦ βιβλίου γίνεται «διπλωματικὴ» ἐκδοσις τοῦ κειμένου καὶ εἰς τὰς δεξιὰς (περιττὰς) σελίδας παρατίθεται τὸ κείμενον διηυθετημένον τονικῶς καὶ μὲ τὰ σημεῖα στίξεως. Ἐπίσης δίδονται ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος σημειώσεις παλαιογραφικοῦ περιεχομένου καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο κριτικὸν ὑπόμνημα, ὅπου περιέχονται αἱ διορθώσεις ἢ προτάσεις προηγουμένων φιλολόγων. Ἡ μέθοδος αὕτη τῆς ἐπὶ πλέον «διπλωματικῆς» ἐκδόσεως δὲν φαίνεται νὰ ἔχη οὐσιαστικὰ πλεονεκτήματα, καὶ θὰ ἔπρεπε ἴσως νὰ εἶχε ἐγκαταλειφθῆ, διὰ νὰ ἐξοικονομηθῆ χῶρος ποῦ σπαταλᾶται χωρὶς νὰ προσφέρωνται θετικὰ ἀποτελέσματα.

Τὸ ποίημα εἶναι γραμμένον εἰς δακτυλικὸν ἐξάμετρον, καὶ ὁ ἀπόηχος τῆς ὀμηρικῆς γλώσσης εἶναι ἔμφανής, ὅπως δῆποτε ὅμως ἢ ἐπίδρασις τῆς ἑλληνιστικῆς λογοτεχνίας ἀντικατοπτρίζεται καθαρὰ μ' ἕναν ἀκατάσχετον βερμπαλισμὸν εἰς εἰδυλλιακὸν περιβάλλον, ποῦ θυμίζει βουκολικὴν ποίησιν.

Τὸ βιβλίον διαιρεῖται στὰ ἐξῆς μέρη: 1) Πρόλογος (Praefatio), ὅπου γίνεται λόγος διὰ τὸν παπύρινον κώδικα τοῦ Παμπρεπίου, τὰς προηγουμένας ἐκδόσεις τοῦ κειμένου καὶ τὴν ζῶην τοῦ συγγραφέως. 2) Βιβλιογραφία (Conspectus librorum), ὅπου βλέπει κανεὶς πὼς οὔτε πλουσία οὔτε παλαιὰ εἶναι ἡ ἔρευνα γύρω ἀπὸ τὸν Παμπρέπιον. Ἔτσι ἐξηγεῖται διατὶ ὁ Παμπρέπιος λείπει ἀπὸ τὰς μεγάλας Γραμ-

ματολογίας ακόμη και ως λ ἤ μ μ α (εἰς τὰς Ἐγκυκλοπαιδείας, τοῦ Ἡλίου π.χ., τὸ ὄνομά του γράφεται λανθασμένα). Ὡστόσο εἶναι ἀξιόλογον τὸ ἄρθρον τοῦ Rudolf Keydell διὰ τὸν Παμπρέπιον στὴν Realencyclopädie: καταλαμβάνει 7 στήλας (!) εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ 1949. Ἐς σημειωθῆ, τέλος, πὼς ἡ πρώτη ἐργασία διὰ τὸν Παμπρέπιον ἔγινε τὸ 1913 ἀπὸ τὸν R. Asmus. 3) Πηγαι διὰ τὴν ζωὴν τοῦ Παμπρέπιου (Testimonia selecta de Pamprepii vita et scriptis), ὅπου παρατίθενται χωρία σχετικὰ μὲ τὸν Παμπρέπιον ἀπὸ τὸ λεξικὸν Σ ο ὄ δ α, τὸ λεξικὸν τοῦ Ἡσυχίου, τὸν Κατάλογον Κωδίκων Ἀστρολόγων, τὸν βίον τοῦ Ἰσιδώρου, τὴν ἱστοριογραφίαν τοῦ Μαλάλα κ.ά. 4) Ἐκδοσις τοῦ ποιητικοῦ κειμένου (Pamprepii carminum fragmenta). 5) Ἐρμηνευτικὰ σχόλια (Subsidia interpretationis). 6) πίναξ λέξεων (Index verborum).

Ἡ ὅλη ἔκδοσις εἶναι καλὰ φροντισμένη. Δείχνει ἀμέσως τὴν ἀρίστην φιλολογικὴν κατάρτισιν καὶ παλαιογραφικὴν ἱκανότητα τοῦ καθηγητοῦ Livrea, αἱ διορθώσεις καὶ συμπληρώσεις τοῦ ὁποῦο διευθετοῦν τὸ κείμενον ἔτσι ὥστε κάτι καλύτερο δύσκολα θὰ μπορούσε νὰ εὔρεθῆ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Γ. ΜΑΝΔΗΛΑΡΑΣ

*
* *

JAN FREDRIK KINDSTRAND, **Anacharsis, The Legend and The Apophthegmata**, Uppsala 1981, σελ. XXII / 176, πώλησις Almquist & Wiksel, Stockholm, τιμὴ Sw. Kr. 83.

Ἀπὸ τὴν περιοχὴν τῶν Ὑπερβορείων, ἔνθα συντηρεῖται ἐπιμελῶς ἡ ἀξιολόγου ὀλκῆς ἐστία τοῦ Ἀπολλωνείου πυρὸς ὑπὸ τὴν μορφήν σπουδῆς τῆς ἀρχαίας σοφίας, ἐκπέμπονται συχνάκις δέσμαι πνευματικοῦ σέλαος, μελέται ἀξιόλογοι ἐπὶ ποικίλων περιοχῶν τοῦ ἀρχαίου βίου καὶ πολιτισμοῦ. Αὐτὴν τὴν φορὰν εἰς τῶν ἐγκρίτων φιλολόγων τοῦ κύκλου τούτου, ὁ J. F. Kindstrand, μὰς ἀπέστειλεν ἕνα νέον Studium Graecum Upsaliense ἀρ. 16, πραγματείαν περὶ τοῦ θρύλου καὶ τῶν ἀποφθεγμάτων τοῦ Ἀναχάρσιδος.

Ὁ συγγραφεὺς διαπιστώσας ὅτι περὶ τοῦ Ἀναχάρσιδος δὲν ὑπάρχει ὀλικὴ μελέτη τοῦ θέματος, ἀλλὰ βραχεῖαι συνοπτικαὶ διατριβαί, ἐπεχείρησε τὴν παροῦσαν σπουδὴν, ἵνα ἀποσαφηνισθῆ ὁ θρύλος τοῦ Ἄν. καὶ ἡ ἐξέλιξις τοῦ θρύλου μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων, ἐλεγχθοῦν αἱ πηγαὶ αἱ γνήσια καὶ αἱ ψευδεῖς καὶ συσχετισθοῦν αὗται πρὸς τὰ ἐκάστοτε ἰδεολογικὰ καὶ φιλοσοφικὰ ρεύματα διὰ νὰ δειχθῆ ἂν αὐτὰ ἐζήτησαν νὰ μεταμορφώσουν καὶ προσαρμόσουν τὰς γνώμας τοῦ Ἄν. πρὸς τὰ ἴδια δόγματα.

Τὰ κύρια τμήματα τῆς μελέτης εἶναι I ὁ θρύλος τοῦ Ἄν. σελ. 1—95, ἔνθα ἐκτίθενται: α') βραχεῖα ἐπισκόπησις τῶν πηγῶν καὶ βιογραφία τοῦ Ἄν. κατὰ τὴν παράδοσιν καὶ τὰς ἱστορικὰς μαρτυρίας. β') Ὁ θρύλος περὶ αὐτοῦ ὡς βαρβάρου, φιλέλληνος καὶ σοφοῦ καὶ τῶν σχέσεών του πρὸς τοὺς 7 σοφοὺς κατὰ τὰς ὑπαρχούσας μαρτυρίας. γ') ὁ Ἄν. ὡς ἠθικὸς φιλόσοφος καὶ ὡς ἐφευρέτης. δ') ἐπισκόπησις τοῦ θρύλου τοῦ Ἄν. καὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ θρύλου ἀπὸ τῆς ἀρχαϊκῆς περιόδου μέχρι τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων. ε') Ὁ θρύλος τοῦ Ἄν. εἰς τὴν Μεσαιωνικὴν Λατινικὴν Γραμματείαν καὶ τὴν νεωτέραν Εὐρωπαϊκὴν. II Τὰ ἀποφθέγματα σελ. 99—164: α') Ὁ ὄρος, ἡ ὕλη, αἱ πηγαὶ καὶ τὸ κείμενον αὐτῶν. β') Παράθεσις τοῦ ἀρχαίου κειμένου τῶν Ἀποφθεγμάτων, πενήτηντα ἕν ὄλω, διατεταγμένων